

SLOVENEK

V Ljubljani, v četrtek, dne 6. April 1939

KULTURNI OBZORNIK

Nova pesniška zbirka

Vida Taufer: Veje v vetru

Tiskarna sv. Cirila v Mariboru, str. 56.

Slovenci imamo zelo malo dobrih pesnic, toda najboljša, ki je doslej nastopila med nami s svojo lastno zbirko, je nedvomno Vida Taufer. Z njo smo dobili pesnico, ki se lahko postavi ob bok našim najboljšim povojnim pesnikom sploh in katere zbirka "Veje v vetru" ne bo imela samo prehodnega značaja, temveč bo spadala med tiste pesniške šopke, ki ne bodo izgubili svojega vonja. Nabrala je namreč ta šopek resnična pesniška duša, ki utripa v vseh teh tihih in izbranih besedah, povezane zvočne stihe in ki trepetava v menjavi svetlob na travah in vodi in čustvenih razpoloženjih resnično kot — veje v vetru:

*V gozdu so ob potu mlade veje,
Veter rad se z njimi poigra,
dež jih moči, sonce se jim smeje,
mesečina v njih se lesketa.
Mlade veje so zatrepetale,
v strahu so se vile ko roke,
dež je tolkel, veje so jokale,
z listja so jim padale solze.*

Po tej pesmi ima naslov zbirka in je tako dojemanje sveta in rahlo odgovarjanje na vso lepoto in boleost v stvarstvu in sebi tudi osnovna nota Vide Tauferjeve, pesnice intimnih čustvenih razpoloženj.

Prva zbirka pesmi Vide Tauferjeve je razpadla v tri dele, ki nimajo posebnih naslovov, so pa po notranji uglašenosti — uglašenost je pri tej melodiozni in slikoviti pesnici glavno — različni. Prvi del je napisan pod občutkom smrti.

*Ob vodi detelja zori in plaka,
ves dan šepče veter bajke čez livade.
Ponoči gleda mesec bilke mlade,
a ti stojiš in tvoja roka čaka
in čaka vse do jutranjega mraka.*

*Povej, o smrt,
boš nad menoj tako obstala,
ko sama v motni vodi bom veslala,
venela v vetru in iskala breg!*

nakar sledi nekaj lepih, nežnih, globoko čustvenih pesmi na materino smrt —

*vsa mrzla, lepa ko telo otroka
med belim cvetjem tiho zdaj ležiš*

na spomin nanj, na podobo in roke in na bridkost v srcu. Nekaj toplo človeškega, preprostega in lepega je v teh čustvenih besedah; iz razumskih kombinacij povojnih pesnikov se je duh zopet naselil v človeškem srcu in izrazil svojo bol in razpoloženje v tihih besedah, v melodiji in čudoviti barvitosti svetlob in senc, trepetov in nihanj. Taki so trenutki v cerkvi, ko Boga občuti kot svetlo luč, ki na zemljo pada, ko čas doživlja kot svetlobno liso, ki se strga z neba in ugasne v naših dušah lesk telesa, k veliki luči strmi in s temo življenja se bori — v vseh trenutkih išče Boga. Njeno doživljanje je tako subtilno, da vidi vse življenje le v svetlobnih odtenkih, v luči in temi ter v premikanju: v veslanju na vodi in negibnosti. In tako dojema razpoloženje v megli, v vetrovih, poletno noč in večer ob vodi, smeh in pesem. Vse je samo barva, zvok in gibanje, najpristnejše pesniške prvine njenega nežnega čopiča.

Drugi del je ljubezenskega značaja ter se že na obliki sami vidi, da je po datumu starejšega porekla, kajti v njem je več ekspresionističnega nastroja (V beznici), v katerem je po vojni nastopila. Dasi "V beznici" po svojem motivu nekoliko moti uglašenost celotne zbirke, je vendar po svoji končni poanti taka ženska pesem kot jih je malo v naši književnosti, samo še njene lastne Zavrženo pismo, Podlesek in Zarja, ki so nekako iz istega cikla in tudi verjetno iz istega časa. To so pesmi, zapete resnično iz čustvenega nežnega srca, iz žalostne ljubezni, katerim se pridružuje prelep ciklus Pomladni soneti, posvečeni mrtvi ljubezni, ko spomini, sonce, sanje — vse blede. Ni to bolna ljubezen, je tragična in lepa, ki se končno zateče v ohrano k religiozni mistiki (Magdalene).

Tretji del pa je zanimiv predvsem razvojno, kajti v njem je Tauferjeva šla zopet korak dalje: če je drugi del — ljubezenski — njen najbolj intimni subjektivni izraz in obenem tudi izraz časa, ki je imel največ opravka s svojimi lastnimi zadevami, in je prvi del napisan pod vtisom smrti in osebnih razpoloženj, pa zadnji hoče biti izraz nove stvarnosti: pesnica je stopila kot pravi impresionistični slikar izven sebe in svoje boli ter skuša ponazarjati svet sam v sebi, v njegovi objektivnosti. In tako je zapela v tem delu pesmi pomladnim studentem, Veneri di Cirene, znanim obrazom, kakor so plemiška gospa, delavka in dijakinja, kapelici na gori, vodnemu zrcalju, planjavi, večerni in jutranji molitvi stiških menihov, mrliču — kmečkemu gospodarju, jesenskim motivom, ko ugasne svet, in pajkom, ki so ji realistična prisposoda nasilne roparice — smrti. Kako drugačen motiv, kakor ob njeni prvi pesmi: O smrt, saj ti si plamen — glej, jaz gorim s teboj!

V tem zadnjem delu je Tauferjeva samo še slikar motivov, je pesnik zunanjega sveta, predmetov v naravi, kakor jih gleda v svetlobi in pomembnosti, brez ozira na njeno razpoloženje. V tej realistični maniri je pa velika nevarnost, da predmet ostane preveč samo predmet, ne pa prečiščena pesem. In tudi Tauferjeva se ni vedno izognila tej nevarnosti, tako morda ob Suknjici, deloma v Znanih obrazih in končno v Pajkih, ki stoje tudi nekako izven njene osnovne uglašenosti in pesniške svojstvene izraznosti. V ostalih pesmih pa je izvrstno rešila težko umetniško vprašanje: odosebnenje pesniškega predmeta ter ga postaviti kot samosvojo vrednoto, vredno pesniškega slikanja. S tem delom je Tauferjeva deloma že premagala impresionizem ter stopila med naše najbolj pristne realiste. V tem pravcu je ustvarila tudi najnovejši svoj ciklus Pomlad na Kozjaku v zadnjem Domu in svetu. Tudi v tem razvoju pesniškega izraza in gledanja ima ta zbirka splošno razvojno pomembnost.

Zbirko je v lepi žepni obliki izdala Tiskarna sv. Cirila v Mariboru v opremi arh. Gizele Šukljeve, z njenimi vinjetami in izključno v majuskuli. Oprema sama nosi poteze Plečnikove krasitvene šole ter zbirka tudi po tej strani — zlasti povezana v lepo usnje — predstavlja svojo vrednoto in za Veliko noč lepo darilo.

td